

## **2 Kuikenvelden / Last minute beheer**

### Beschrijving

Het pakket kuikenvelden wordt door Collectief Utrecht Oost ingezet als last minute beheer. Wanneer in het broedseizoen op een perceel grasland diverse nesten van kritische weidevogels (Grutto, Tureluur) worden waargenomen kan dit pakket op het laatste moment worden afgesloten. De rustperiode wordt ad hoc bepaald om rust te creëren op plaatsen waar dit nodig is. Afsluiten van dit pakket kan alleen in gebieden waar vrijwillige weidevogelbeschermers actief zijn.

Het in acht nemen van een dergelijke rustperiode op grasland is van belang voor broedende vogels om deze rust te geven en verstoring van de legsels te minimaliseren. Ook kan het functioneren als opgroeigebied voor jonge weidevogels. Ook diverse fauna zoals kleine zoogdieren, vogels, vlinders en amfibieën maken, met name in kleinschalige gebieden, gebruik van dergelijke graslanden en/of -randen met rustperiode als schuil- en foerageergebied.

### Beheereisen

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van datum x tot datum y (zie beschreven onder pakketten) [1];

### Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats;
- Beweiding is in de rustperiode niet toegestaan;
- Indien de kuikenvelden in de vorm van randen worden aangelegd, dienen deze randen ten minste 6 meter breed te zijn;
- Kuikenvelden mogen op zijn vroegst op 1 juni worden gemaaid.

### Pakketten

De rustperiode ligt in de periode 1 mei tot 1 augustus, en heeft een duur van tenminste:

- a) 2 weken
- b) 3 weken
- c) 4 weken
- d) 5 weken
- e) 6 weken

## 4 Legselbeheer: rustperiode op bouwland

### Beschrijving

Collectief Utrecht Oost zet het pakket legselbeheer in om de Kievit te beschermen op bouwland. Het legsel en de directe omgeving worden hierbij beschermd tegen landbouwkundige werkzaamheden. Door het ontzien van de legsel bij werkzaamheden, wordt de kans op het uitkomen van het legsel sterk vergroot. Monitoring gebeurt tijdens de rustperiode vanaf een afstand. Percelen met legselbeheer zijn vaak minder geschikt als foeragegebied voor jonge weidevogels, daarom wordt dit pakket bij voorkeur afgesloten in combinatie met een meerjarige kruidenrijke akkerrand. Het perceel wordt buiten de rustperiode normaal agrarisch gebruikt.

We onderscheiden bij dit pakket vanaf beheerjaar 2020 twee varianten.

### Beheereisen

Pakket A04b.001 Rustperiode op bouwland vanaf het eerste legsel tot en met 15 mei [1];

- Pakket A04b.002 Rustperiode op bouwland vanaf 15 april tot en met 15 mei [1];
- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats [2].

### Pakket A04b.23.001 Aanvullende beheervorschriften pakket rustperiode op bouwland vanaf het eerste legsel tot en met 15 mei (bewerken en zaaien **na** 15 mei)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen vanaf het moment van het eerste legsel tot en met 15 mei;
- In deze rustperiode worden geen werkzaamheden uitgevoerd;
- Tussen 1 februari en 15 maart, het liefst zo vroeg mogelijk en voordat de eerste broedparen zijn waargenomen, wordt bij de aanwezigheid van een vanggewas, dit vanggewas onder gewerkt. Hiervoor ontvangt de deelnemer een extra vergoeding;
- Tussen 1 februari en 15 maart, het liefst zo vroeg mogelijk en voordat de eerste broedparen zijn waargenomen, wordt per hectare 10 tot 20 ton ruige mest uitgereden. Hiervoor ontvangt de deelnemer een extra vergoeding;
- Alle andere werkzaamheden op het bouwland vinden plaats na 15 mei;
- Langs de beheereenheid ligt bij voorkeur een meerjarige kruidenrijke akkerrand van minimaal 6 m breed welke indien nodig tussen 1 februari en 15 maart gemaaid wordt, waarbij het maaisel wordt afgevoerd of verwerkt op het aangrenzende bouwland;
- Dit pakket kan alleen worden afgesloten op percelen waar aantoonbaar Kieviten broeden;
- Dit pakket wordt jaarlijks geëvalueerd, bij onvoldoende resultaat wordt het contract niet verlengd.

### Pakket A04b.23.002 Aanvullende beheervorschriften pakket rustperiode op bouwland vanaf 15 april tot en met 15 mei (bewerken en zaaien **voor** 15 april)

- Er wordt een rustperiode in acht genomen vanaf 15 april tot en met 15 mei;
- In deze rustperiode worden geen werkzaamheden uitgevoerd;
- Tussen 1 februari en 15 maart, het liefst zo vroeg mogelijk en voordat de eerste broedparen zijn waargenomen, wordt bij de aanwezigheid van een vanggewas, dit vanggewas onder gewerkt. Hiervoor ontvangt de deelnemer een extra vergoeding;

## Beheerpakketten versie 2020.1

- Tussen 1 februari en 15 maart, het liefst zo vroeg mogelijk en voordat de eerste broedparen zijn waargenomen, wordt per hectare 10 tot 20 ton ruige mest uitgereden. Hiervoor ontvangt de deelnemer een extra vergoeding;
- Het zaaien van het gewas inclusief alle bijbehorende werkzaamheden worden zo kort mogelijk op elkaar en zo dicht mogelijk tegen 15 april uitgevoerd;
- In overleg met een door het collectief aangewezen en/of aangemelde vrijwillige weidevogelbeschermer worden de nesten gedurende alle werkzaamheden beschermd;
- Langs de beheereenheid ligt bij voorkeur een meerjarige kruidenrijke akkerrand van minimaal 6 m breed welke indien nodig tussen 1 februari en 15 maart gemaaid wordt, waarbij het maaisel wordt afgevoerd of verwerkt op het aangrenzende bouwland;
- Dit pakket kan alleen worden afgesloten op percelen waar aantoonbaar Kieviten broeden;
- Dit pakket wordt jaarlijks geëvalueerd, bij onvoldoende resultaat wordt het contract niet verlengd.

### Pakketten

A04b.23.001	Rustperiode op bouwland vanaf het eerste legsel tot en met 15 mei	€ 351,51 per hectare per jaar
A04b.23.002	Rustperiode op bouwland vanaf 15 april tot en met 15 mei	€ 200,00 per hectare per jaar

### Aanvullende vergoedingen

A19a.23.001	Kruidenrijke akkerrand op klei	€ 2.529,37 per hectare per jaar
A19a.23.002	Kruidenrijke akkerrand op zand	€ 2.011,84 per hectare per jaar
Z.23.904	Ruige mest op maïsland	€ 115,00 per hectare per jaar
Z.23.905	Vanggewas onderwerken	€ 100,00 per hectare per jaar

## **7 Ruige mest**

### Beschrijving

Het uitrijden van ruige mest is gunstig in de aanpak om op bouwland de kievit te beschermen. De organische mest zorgt voor een rijk bodemleven waarop oudervogels kunnen foerageren. Het stro in de ruige mest wordt door de kievit gebruikt als nestmateriaal.

### Beheereisen

- Bemesting met ruige stalmest is verplicht [6]

### Aanvullende beheervoorschriften

- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar minimaal 10 en maximaal 20 ton ruige stalmest per hectare uitgereden;
- De ruige stalmest wordt in één keer opgebracht tussen 1 februari en 15 april, per beheerjaar mag slecht één melding worden gedaan;
- Nadat de ruige stalmest is uitgereden, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld.

### Pakketten

- b) Ruige mest

## 9 Poel en klein historisch water

### Beschrijving

Een poel is een natuurlijke of gegraven laagte, meestal om over water voor het vee te beschikken. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang om een goed voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. Poelen en de aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor amfibieën zoals de knoflookpad en de kamsalamander en libellen zoals de gevlekte witsnuitlibel.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van schonen en/of maaien vindt plaats in de periode vanaf 1 september tot 15 oktober [23];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Zowel een poel als een klein historisch water is doorgaans een geïsoleerd stilstaand water dat gevoed wordt door grond- en/of regenwater. Een poel mag in verbinding staan met sloten of greppels wanneer sprake is van een natuurlijke eenheid die vrij afwatert;
- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt de poel periodiek opgeschoond. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november;
- Vertrapping van de oevers bij het gebruik van de beheereenheid als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd;
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in en rond de poel gebruikt worden;
- Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt;
- Sloopmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in of rond de poel;
- Een kleine poel is kleiner dan 175 m<sup>2</sup>, een grote poel en klein historisch water zijn groter dan 175 m<sup>2</sup>;
- Nadat het groot onderhoud (schonen en/of maaien) aan de poel is verricht, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld.

### Pakketten

- a) Kleine poel, jaarlijks beheer door 75% tot 100% schonen en/of maaien in de periode vanaf 1 september tot 15 oktober.
- b) Grote poel en klein historisch water, eenmaal in de contractperiode 75% tot 100% schonen en/of maaien in de periode vanaf 1 september tot 15 oktober.

## 10 Natuurvriendelijke oever

### Beschrijving

Natuurvriendelijke oevers komen in heel Nederland voor langs waterlopen. Natuurvriendelijke oevers zijn door de mens aangebracht in de vorm van een plas- of dras berm of een flauw talud langs een bestaande waterloop. De begroeiing bestaat uit plantensoorten van natte ruigten en natte graslanden. Natuurlijke oevers zijn van groot belang voor de biodiversiteit door hun functie als belangrijk onderdeel van het leefgebied van soorten als bittervoorn, grote modderkruiper en rugstreeppad.

### Beheereisen

- Minimaal 25% van de beheereenheid wordt in de periode vanaf 16 juli tot 1 maart geschoond en/of gemaaid [23];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];

### Aanvullende beheervoorschriften

- Een natuurvriendelijke oever is een aaneengesloten oever langs een bestaande waterloop, in de vorm van plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3) met een begroeiing van inheemse planten;
- De beheereenheid wordt in een cyclus van minimaal éénmaal per 2 jaar en maximaal eenmaal per jaar geschoond en/of gemaaid;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel;
- Er mogen geen meststoffen in de beheereenheid worden gebruikt;
- De beheereenheid wordt niet beweid;
- Nadat het beheer (schonen en/of maaien) aan de oever is verricht, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld.

### Pakketten

- a) Natuurvriendelijke oever

## **11 Rietzoom en klein rietperceel**

### Beschrijving

Rietzomen bestaan uit smalle rietstroken die grenzen aan agrarisch gebruikte percelen. Deze rietstroken kunnen zowel individueel als in samenhang met elkaar voorkomen, en in de laatste vorm soms vele kilometers lengte beslaan. Rietzomen en kleine rietpercelen zijn vanwege het veelal extensieve gebruik van groot belang voor de biodiversiteit als broedgebied voor rietvogels en als leefgebied voor andere soorten als poelkikker, ringslang en diverse libellen.

### Beheereisen

- De beheereenheid wordt periodiek geschoond en/of gemaaid in de periode na 1 oktober en voor 1 maart [23];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];

### Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt in een cyclus van minimaal eenmaal per 4 jaar en maximaal eenmaal per 2 jaar geschoond en/of gemaaid;
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in de beheereenheid worden gebruikt;
- Maaiwerkzaamheden worden verricht in de periode na 1 oktober en voor 1 maart;
- Maximaal 20% van de oppervlakte van de beheereenheid bestaat uit struweel;
- Smalle rietzoom is smaller dan 5 meter; brede rietzoom/rietperceel is breder dan 5 meter;
- De beheereenheid wordt niet beweid;
- Nadat het groot onderhoud (schonen en/of maaien) aan de beheereenheid is verricht, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld.

### Pakketten

- a) Smalle rietzoom
- b) Brede rietzoom en klein rietperceel

## 12 Duurzaam slootbeheer

### Beschrijving

Sloten komen in het hele land voor, maar de meeste sloten liggen in gebieden met veenweiden en zeekleibodems. Afhankelijk van hun breedte, diepte en profiel kunnen sloten van belang zijn voor soorten als krabbenscheer, fonteinkruid, zwanenbloem, grote modderkruiper en bittervoorn. Naast de minimumeisen die het waterschap stelt aan het onderhoud van sloten (de Keur) kan zorgvuldig en gefaseerd beheer van de sloot de ecologische waarde ervan versterken.

### Beheereisen

- Het onder 'Pakketten' beschreven percentage van de beheereenheid wordt tussen 15 juni en 1 december geschoond en/of gemaaid [23];
- *Pakket a*: Bagger is op aangrenzende landbouwgrond gespoten [26];
- *Pakket b*: Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24].

### Aanvullende beheervoorschriften bij Baggeren met de baggerpomp (pakket a)

- Er wordt niet gezogen binnen 60 cm vanaf de waterlijn;
- De zuigkop van de baggerpomp wordt ieder jaar zoveel mogelijk door dezelfde vore getrokken in de sloot;
- De sloot is minimaal 2 meter breed en loopt tijdens het baggeren niet droog;
- Er komt geen bagger terecht in de slootkant;
- Er wordt gebaggerd in mozaïekvorm, dus niet alles tegelijk;
- Er mogen geen meststoffen in de beheereenheid worden gebruikt;
- Nadat het beheer (baggeren) aan de sloot is verricht, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld (beheereenheid is sloot plus aangrenzende landbouwgrond).

### Aanvullende beheervoorschriften bij Ecologisch slootschonen (pakket b)

- Het slootvuil wordt afgevoerd of verwerkt op het naastgelegen perceel d.m.v. bijvoorbeeld een wallenfrees;
- Indien de Keur dit toestaat blijft een deel van de slootbegroeiing tijdens het slootschonen staan (afhankelijk van de Keur maximaal 25% van de begroeiing);
- Bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maaikorf of een eco-reiniger. Andere slootreinigingsapparatuur kan ook gebruikt worden mits het bodemprofiel inclusief de wortels van waterplanten in de sloot niet beschadigd wordt;
- Er mogen geen meststoffen in de beheereenheid worden gebruikt;
- Het pakket ecologisch slootschonen kan alleen in combinatie met het pakket botanisch waardevol grasland (13) of kruidenrijke akkerranden (19) worden afgesloten;
- Nadat het beheer (schonen en/of maaien) aan de sloot is verricht, wordt dit binnen 7 werkdagen aan het collectief gemeld.

### Pakketten

- a) Baggeren met de baggerpomp, 50 tot 100%
- b) Ecologisch slootschonen, 40 tot 100%



## 13 Botanisch waardevol grasland en Bufferstrook op grasland langs watergang

### Beschrijving

Botanische graslanden dienen om bijzondere planten in stand te houden en zijn ook voor de fauna belangrijk. Het gaat vaak om typisch ‘ouderwets’ grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. Karakteristieke soorten zijn paardenbloem, scherpe boterbloem en pinksterbloem, en op de drogere percelen margriet, knoopkruid en leeuwentand. Op de wat vochtigere graslanden kunnen kamgrasweiden ontstaan. Botanisch waardevol grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan diverse vormen van beheer gericht op vogels, insecten en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron, en de wat open, ijle structuur van het gewas kan schuilgelegenheid bieden. Beheerpakket c (weiderand) kan ook worden ingezet als bufferstrook langs watergangen. In dat geval is het beheerdoel niet de botanische waarde maar het verbeteren van de waterkwaliteit door het verminderen van de uitspoeling van nutriënten.

### Beheereisen

- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit de lijst ‘indicatorsoorten botanisch grasland’ zijn in transect (een diagonale lijn van 100 meter over een perceel of langs een rand) aanwezig in de periode maart t/m oktober [19];
- *Pakketten b en d*: Het gewas wordt jaarlijks na 15 juni minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17];
- *Pakket b*: Beweiding is van 1 maart tot 1 augustus niet toegestaan [25];
- *Pakket d*: De beheereenheid wordt niet beweid [25].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Bemesting met kunstmest en drijfmest is niet toegestaan;
- Bemesting met vaste mest is alleen toegestaan na beoordeling en toestemming van het collectief, in een frequentie van maximaal één keer in de drie jaren en bij minimaal 10 indicatorsoorten;
- Ook anderszins bemesten is niet toegestaan;
- Bekalken is toegestaan om verzuring tegen te gaan;
- Er mag geen sloopmaaisel en/of bagger worden opgebracht;
- Klepelen is niet toegestaan;
- Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid;
- *Pakket b*: in het eerste beheerjaar wordt de beheereenheid ecologisch getoetst. Als blijkt dat ze onvoldoende bijdraagt aan de ecologische doelstelling, kan het collectief besluiten om het contract niet voort te zetten. Uit deze toetsing kan een gericht maaiadvies volgen om de botanische ontwikkeling te stimuleren;
- *Pakket b*: minimaal 2% van de beheereenheid gaat lang de winter in (niet gemaaide stukken of pollen);
- *Pakketten c en d*: randen liggen aan de buitenkant van het perceel en bij voorkeur langs houtopstanden of watergangen;

## **Beheerpakketten versie 2020.1**

---

- *Pakket c*: als de weiderand wordt ingezet als bufferstrook in het kader van de waterdoelen, dan moet de rand langs een sloot liggen en minimaal 2 meter breed zijn vanaf de perceelsgrens.
- *Pakket c*: als de weiderand wordt ingezet ter versterking van de biodiversiteit van het pakket 'knotbomen: jaarlijks een derde van de rij knotten' dan is de rand minimaal 2 meter breed vanaf de perceelsgrens en mag deze niet gemaaid en/of beweid worden tot en met 15 juli.

### Pakketten

A13b	Botanisch hooiland	€ 1.377,16 per hectare per jaar
A13c	Botanisch waardevolle weiderand	€ 1.205,68 per hectare per jaar
A13d	Botanisch waardevolle hooilandrand	€ 1.531,42 per hectare per jaar

## 14 Stoppeland

### Beschrijving

Het laten staan (en niet onderploegen) van graanstoppels kan van waarde zijn voor overwinterende en foeragerende vogels zoals bijvoorbeeld de grauwe gors en veldleeuwerik. De oogstresten en achtergebleven zaden, maar vooral ook de onkruidvegetatie die tussen de stoppels kan ontstaan zijn een belangrijke voedselbron voor hen. Bovendien is de structuur van het stoppeland aantrekkelijk voor deze soorten.

### Beheereisen

- Er wordt een rustperiode in acht genomen van 1 november tot 15 maart [1];
- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat van 1 november tot 15 maart uit graanstoppel [9];

### Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats;
- De beheereenheid wordt niet beweid;
- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode;
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het protocol chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, te downloaden op de website van Collectief Utrecht Oost.

### Pakketten

- a) Winterstoppel: tussen 1 november en 15 maart bestaat de beheereenheid uit graanstoppel.

## 15 Wintervoedselakker

### Beschrijving

Wintervoedselakkers zijn belangrijk voor in Nederland overwinterende vogels zoals geelgors, veldleeuwerik, groenling, keep en kneu. Niet geogoste zaden dienen voor hen als voedsel.

### Beheereisen

- Er wordt een rustperiode in acht genomen vanaf 15 mei tot 1 maart [1];
- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat vanaf 15 mei tot 1 maart uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas of een combinatie van deze gewassen [9];

### Aanvullende beheervorschriften

- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen plaats;
- De beheereenheid wordt niet beweid;
- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan tijdens de rustperiode;
- Wintergraan kan niet twee jaar achtereen op hetzelfde perceel worden geteeld. Men dient op een ander perceel verder te gaan;
- De beheereenheid dient jaarlijks tussen 16 maart en 30 april te worden ingezaaid met een gangbare zaaidichtheid, voor zover het zomergraan of bladrammenas betreft;
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het protocol chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, te downloaden op de website van Collectief Utrecht Oost.

### Pakketten

- a) Wintervoedselakker vanaf 15 mei tot 1 maart

## 18 Kruidenrijke akker

### Beschrijving

De kruidenrijke akker is van belang voor diverse soorten fauna in kleinschalige landschappen. De nectar, het stuifmeel, de zaden en de aangetrokken insecten vormen een interessante voedselbron voor veel dieren. Een goed ontwikkelde kruidenrijke akker is een bont pallet van grijsgeel of groengeel wuivende korenhalmen, rode klaprozen, witte kamilles en blauwe korenbloemen. Een niet te dicht gezaaid graangewas biedt ruimte voor de gewenste kruiden. Daarnaast wordt de effectiviteit van het pakket sterk verhoogd indien ruimte wordt geboden voor de vestiging en handhaving van meerjarige (overblijvende) kruiden.

Percelen waarop dit pakket afgesloten is, hebben in minimaal 3 van de 6 jaar een graangewas. In de overige jaren is het aan de beheerder zelf om te bepalen wat hij wil verbouwen. Omdat geen kunstmest gebruikt wordt, en het volvelds chemisch bestrijden van onkruiden eveneens niet toegestaan is, zijn de omstandigheden gunstig voor de ontwikkeling van akkerflora.

### Beheereisen

- Minimaal 90% van de beheereenheid bestaat in de jaren waarin graan wordt verbouwd, van 15 mei tot 15 juli, uit het gewas graan (niet zijnde maïs) [9].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes of kleeftkruid conform het protocol chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, te downloaden op de website van Collectief Utrecht Oost. Dit geldt ook in de jaren dat geen graan geteeld wordt;
- Bemesting van de beheereenheid met kunstmest is niet toegestaan. Dit geldt ook in de jaren dat geen graan geteeld wordt;
- Bemesting met organische mest is wel toegestaan;
- *Pakket a*: Drie van de zes jaar graan: In tenminste drie van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd;
- *Pakket b*: Vier van de zes jaar graan: In tenminste vier van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd;
- *Pakket c*: Vijf van de zes jaar graan: In tenminste vijf van de zes jaren van de beheerperiode wordt graan (met uitzondering van maïs) verbouwd.

### Pakketten

- a) Drie van de zes jaar graan
- b) Vier van de zes jaar graan
- c) Vijf van de zes jaar graan

## 19 Kruidenrijke akkerranden

### Beschrijving

In kleinschalige landschappen kunnen akkerranden een belangrijke functie hebben, als voedselbron en schuilgelegenheid voor diverse soorten vogels, zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën.

Verder kunnen akkerranden langs waterlopen dienen als middel om drift bij chemische bestrijding in de akker naar de waterloop toe te verminderen. De natuurlijke vijanden die al dan niet ingezaaide kruiden aantrekken, kunnen bovendien bijdragen aan een verminderde noodzaak voor chemische bestrijding.

Een akkerrand kan ook worden aangelegd als ‘kievitstrook’ met als doel het bieden van voedsel en dekking voor jonge Kieviten.

### Beheereisen

- De beheereenheid bestaat van 15 mei tot 1 maart uit één van de volgende gewassen of teelten: gras, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (lucerne, rode klaver), groene braak of een combinatie van deze [9];

### Aanvullende beheervorschriften

- Collectief Utrecht Oost bepaalt welke zaaimengsels en welke zaaidichtheden gebruikt mogen worden;
- De beheereenheid mag in de periode van 1 maart tot 15 april geploegd worden;
- Een akkerrand kan éénjarig of meerjarig zijn. Eénjarige randen worden jaarlijks geploegd en ingezaaid, meerjarige randen bij voorkeur eens per drie jaar;
- Collectief Utrecht Oost adviseert hoe het inzaaien het best kan plaats vinden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een vals zaaibed;
- De éénjarige rand wordt niet gemaaid, de meerjarige rand wordt voor 15 maart of na 15 augustus eenmaal per jaar gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd;
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het protocol chemische bestrijding bij agrarisch natuurbeheer, te downloaden op de website van Collectief Utrecht Oost;
- Een akkerrand is minimaal 6 meter breed;
- Als een akkerrand wordt ingezet als bufferstrook in het kader van de waterdoelen, dan is de rand minimaal 3 meter breed en gelegen langs een sloot;
- Daar waar ploegen is toegestaan, mag ook een andere diepe groundbewerking worden toegepast;
- Bemesting van de beheereenheid is niet toegestaan;
- De beheereenheid wordt niet beweid.

### Pakketten

- a) Kruidenrijke akkerranden op klei
- b) Kruidenrijke akkerranden op zand

## 20 Hakhoutbeheer

### Beschrijving

Hakhoutbeheer wordt in Nederland toegepast op verschillende landschapselementen zoals elzensingels en houtwallen. Deze landschapselementen kunnen van belang zijn voor o.a. vogels, amfibieën, insecten en kleine zoogdieren. Daarnaast hebben landschapselementen vaak een belang m.b.t. cultuurhistorie en landschappelijk schoon.

Dit pakket biedt verschillende beheeropties aan die, afhankelijk van de doelstelling, passen bij lijnvormige beplantingen. Windsingels langs boomgaarden vallen niet onder dit beheertype.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van snoeien en/of afzetten vindt plaats in de periode na 1 oktober en voor 15 maart [22];
- Snoeiafval mag in de beheereenheid op rillen worden gelegd [28];
- Overig snoei- en/of maaiafval wordt verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Beheereenheden met jaarlijks beheer worden ieder jaar gesnoeid en/of gemaaid;
- De landschappelijke verschijningsvorm moet in stand blijven. Een houtwal, elzen- of houtsingel is een lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken;
- Minimaal 75% van de beheereenheid wordt als hakhout beheerd, de rest mag als overstaander blijven staan;
- De beheereenheid mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Schade door vraat aan stammen dient te worden voorkomen;
- Overhangende takken kunnen gedurende het hele jaar worden teruggesnoeid;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in de beheereenheid worden verwerkt voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Pakket b en c: gedurende de contractperiode wordt de beheereenheid eenmaal voor een deel of in zijn geheel afgezet in een beheercyclus groter dan 10 jaar;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering van het behandelen van de stobben van Amerikaanse vogelkers;
- Branden is in de beheereenheid of in de directe omgeving daarvan niet toegestaan;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Als takken of stammen versnipperd worden, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Pakket b en c: de deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Dit dient achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief te worden gemeld.

### Pakketten:

## **Beheerpakketten versie 2020.1**

---

- a) Jaarlijks beheer:
  - houtwal, hoge houtwal en houtsingel
  - elzensingel met bedekking van 30% tot 50%
  - elzensingel met bedekking van 50% tot 75%
  - elzensingel met bedekking groter dan 75%
  
- b) Jaarlijks beheer plus eenmaal afzetten in een beheercyclus groter dan 10 jaar:
  - elzensingel met bedekking van 30% tot 50%
  - elzensingel met bedekking van 50% tot 75%
  - elzensingel met bedekking groter dan 75%
  
- c) Jaarlijks beheer plus eenmaal afzetten in een beheercyclus groter dan 10 jaar:
  - houtwal, hoge houtwal en houtsingel



## 21 Beheer van bomenrijen

### Beschrijving

Het beheer van bomenrijen wordt toegepast in verschillende landschapselementen zoals lanen, bomenrijen en knotbomenrijen. Bomenrijen kunnen van belang zijn voor o.a. vogels, amfibieën, insecten en kleine zoogdieren. Daarnaast zijn bomenrijen van belang voor cultuurhistorie en landschappelijk schoon. Vleermuizen gebruiken bomenrijen voor oriëntatie en vinden er schuilplaatsen.

Knotbomen zijn inheemse loofbomen met een opgaande stam waarbij periodiek de boven op de stam groeiende takken (de pruik) wordt geogst door de takken op minimaal 1 meter boven maaiveld af te zetten. Hierdoor ontstaat een vergroeiing: de knot. Vooral oude knotbomen zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels.

Diverse soorten muizen, marterachtigen en vleermuizen maken ook gebruik van de holtes in knotbomen.

### Beheereisen

- Snoei- en knotwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode na 1 oktober en voor 15 maart [22];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende voorschriften

- Alle bomen in de beheereenheid worden in de contractperiode minimaal eenmaal gesnoeid, geknot of afgezet in de periode na 1 oktober en voor 15 maart;
- Bij het pakket knotbomen jaarlijks een derde van de rij knotten, wordt jaarlijks om de twee bomen één boom geknot;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De bomen mogen geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en worden indien nodig beschermd met een raster;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- Het pakket knotbomen jaarlijks een derde van de rij knotten kan alleen in combinatie met het pakket botanisch waardevol grasland (13) of kruidenrijke akkerranden (19) worden afgesloten;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud, de snoei en/of knotwerkzaamheden, ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

## **Beheerpakketten versie 2020.1**

---

### Pakketten

- a) Bomenrij met gemiddeld dunne stam, tot 20 cm doorsnede:
  - Knotbomen
  - Knotbomen jaarlijks een derde van de rij knotten
  - Lanen
  - Overige bomenrijen
  
- b) Bomenrij met gemiddeld normale stam, 20 tot 60 cm doorsnede:
  - Knotbomen
  - Knotbomen jaarlijks een derde van de rij knotten
  - Lanen
  - Overige bomenrijen
  
- c) Bomenrij met gemiddeld dikke stam meer dan 60 cm doorsnede:
  - Knotbomen
  - Knotbomen jaarlijks een derde van de rij knotten
  - Lanen
  - Overige bomenrijen

## 22 Knip- of scheerheg

### Beschrijving

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Ze komen in heel Nederland voor, maar zijn vooral te vinden rondom dorpen en boerderijen. Door het regelmatig knippen heeft de heg een strak en recht uiterlijk. Knip- en scheerheggen zijn van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedgebied voor struweelvogelsoorten als braamsluiper en kneu en als leefgebied voor vele soorten insecten en daarmee weer als voedselgebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Ze worden door vleermuizen gebruikt als oriëntatiestructuur.

### Beheereisen

- Periodiek wordt de heg aan alle zijden geknipt of geschoren, echter niet in de periode vanaf 15 maart tot en met 15 juli [22];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- De heg bestaat uit inheemse soorten, soorten als bijvoorbeeld laurier of conifeer zijn niet toegestaan;
- Na het knippen of scheren heeft de heg een minimale hoogte van 0,8 meter;
- Het snoeihout mag niet in de beheereenheid worden verwerkt;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet worden verwerkt in de beheereenheid;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- De heg mag geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud en/of de snoei ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- b) Eenmaal per 2-3 jaar knippen of scheren

## 23 Struweelhaag

### Beschrijving

Struweelhagen komen in heel Nederland voor en er zijn vele lokale varianten. Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna van het cultuurlandschap zoals zomertortel en spotvogel. Ze zijn tevens van belang als voedselgebied en migratieroute voor zoogdieren.

### Beheereisen

- Minimaal 90% van de struweelhaag wordt in de beheerperiode eenmaal gesnoeid, geknot of afgezet in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart [22];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Algemeen: de beheereenheid wordt periodiek gesnoeid, geknot of afgezet;
- Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige struiken;
- Na het snoeien heeft de haag een hoogte van tenminste 1,00 meter en een breedte van tenminste 0,8 meter;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- Het gebruik van een klepelmaaier is niet toegestaan;
- Het snoeien kan gecombineerd worden met het vlechten van de haag;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De struweelhaag mag geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Het snoeien van de haag in fases heeft de voorkeur;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud en/of de snoei ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- a) Snoeicyclus 5-7 jaar: de beheereenheid kan vrij uitgroeien en wordt 1 maal per 5 tot 7 jaar aan drie zijden gesnoeid.

## 24 Struweelrand

### Beschrijving

Struweelranden kunnen zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, of aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer kunnen randen ontstaan die gedomineerd worden door ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Kenmerk van een struweelrand is dat deze zowel vrijliggend, als aansluitend aan een ander element kan liggen. Struweelranden zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor vogels als braamsluiper, patrijs, geelgors en spotvogel, en voor zoogdieren als hazelmuis en (in combinatie met aangrenzend een poel) amfibieën.

### Beheereisen

- In het jaar van onderhoud is maximaal 50% van de beheereenheid gesnoeid in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart. Het overige deel wordt in stand gehouden [22];
- Minimaal 10% tot maximaal 30% van de beheereenheid wordt geschoond en/of gemaaid in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart [23];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullend beheervoorschriften

- Het deel van de rand met kruidachtige begroeiing mag maximaal 1 maal per 5 jaar worden gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in de beheereenheid worden verwerkt voor zover dat, de beheereenheid en de begroeiing niet schaadt;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- De struweelrand mag geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud, de snoei en/of maaiwerkzaamheden, ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- a) Struweelrand

## 25 Boom op landbouwgrond

### Beschrijving

Solitaire bomen, groepjes bomen of rijen bomen op landbouwgrond zijn kenmerkend en vaak beeld bepalend voor het landschap. Ze zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels zoals torenvalk en ransuil mits er nestgelegenheid in de vorm van oude nesten van zwarte kraai of ekster aanwezig is. Belangrijk is dat dit soort nesten ongestoord aanwezig zijn in het gebied. Ook roeken broeden soms in bomenrijen. Daarnaast zijn ze van belang als oriëntatiestructuur voor vleermuizen als rosse vleermuis en laatvlieger.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van snoei vindt plaats in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart [22];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7].

### Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid bestaat uit inheems voorkomende loofbomen;
- De beheereenheid wordt periodiek gesnoeid in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart;
- Jonge bomen worden gemiddeld eenmaal per 5 jaar gesnoeid, en oudere bomen gemiddeld eenmaal per 10 jaar. Bij oudere bomen kan het snoeien zich beperken tot het verwijderen van dood hout;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De bomen mogen niet worden beschadigd door vee. Jonge bomen in een weiland (boomdijk) zijn voorzien van een boomkorf of zijn uitgerasterd;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud, de snoei en/of knotwerkzaamheden, ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- d) Bomen met gemiddeld dunne stam (tot 20 cm doorsnede)
- e) Bomen met gemiddeld normale stam (20 tot 60 cm doorsnede)
- f) Bomen met gemiddeld dikke stam (meer dan 60 cm doorsnede)

## 26 Hoogstamboomgaard

### Beschrijving

Een hoogstamboomgaard is een boomgaard of boomweide met fruitrassen of notenbomen. Overal in Nederland komen hoogstamboomgaarden voor, vooral als onderdeel van het boerenerf. Hier werden vroeger vrijwel altijd de koeien of jongvee geweid. Ook bij landgoederen en buitenplaatsen waren vaak (grootschalige) boomgaarden te vinden. Hoogstamfruitboomgaarden zijn niet alleen landschappelijk van grote waarde, maar hebben vaak ook grote ecologische waarde door het voorkomen van in holten broedende vogels als steenuil. Daarnaast zijn ze ook van belang als broedgebied voor soorten als grauwe klauwier, diverse soorten spechten en kramsvogel en als leefgebied voor zoogdieren als bunzing, mits elementen als struwelen en oude loofbossen ook aanwezig zijn in de directe omgeving.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van snoei vindt plaats in de periode vanaf 16 juli tot en met 14 maart [22];
- Snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7].

### Aanvullende beheervoorschriften

- Indien het appel of peer betreft wordt de boom tenminste eenmaal per 2 jaar gesnoeid. Andere soorten enkel vorm- en/of onderhoudsnoei indien nodig;
- Een hoogstamboomgaard is minimaal 0,15 ha groot en heeft een dichtheid van tussen de 75 en 150 fruitbomen per ha;
- De gemiddelde stamdiameter van de hoogstamfruitbomen is minimaal 20 cm;
- Het snoeihout mag niet in de beheereenheid worden verwerkt;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- De stam mag niet beschadigd worden door vee. Het raster mag niet aan de boom bevestigd worden. Jonge bomen in een weiland met vee zijn voorzien van een boomkorf;
- De onderbegroeiing wordt jaarlijks beweid, of de boomgaard wordt jaarlijks gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het mag echter niet als gazon worden beheerd;
- Bemesting met drijfmest, ruige mest (geen pluimveemest) of kalk is toegestaan;
- Bij bemesten van de boomgaard worden de fruitbomen en wortels niet beschadigd;
- In de boomgaard wordt minimaal een nestkast voor de steenuil geplaatst, of in de directe omgeving is andere nestgelegenheid voorhanden;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat de snoei ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- a) Hoogstamboomgaard



## 27 Hakhoutbosje

### Beschrijving

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd. Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd. Hakhoutbosjes zijn van groot belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor vogelsoorten als ransuil, torenvalk, grote lijster, zomertortel en roek, en zoogdieren zoals bunzing. Het is belangrijk dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld torenvalk en ransuil. Aanwezigheid van overstaanders verhoogt de ecologische waarde.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van afzetten vindt plaats in de periode na 1 oktober en voor 15 maart [22];
- Snoeiafval mag in de beheereenheid op rillen worden gelegd [28];
- Overig snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt periodiek afgezet in de periode na 1 oktober en voor 15 maart, overhangende takken kunnen gedurende het gehele jaar worden teruggesnoeid;
- Minimaal 80% van de oppervlakte van het bosje wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet in een cyclus van eenmaal in de 6-25 jaar;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in de beheereenheid worden verwerkt voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Het hakhoutbosje mag geen schade ondervinden door beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- a) Droog hakhoutbosje (zomereik, wintereik, berk en/of haagbeuk dominant)
- b) Vochtig en nat hakhoutbosje (zwarte els en/of gewone es dominant)



## 28 Griendje

### Beschrijving

In bepaalde delen van het land, was het verbouwen van wilgen lange tijd vrij gebruikelijk in vooral moerassige streken. Deze wilgen werden op enige tientallen centimeters boven de grond afgezet in een 4-6 jarige cyclus. Het hier vanaf komend hout (vaak wilgentenen genoemd) werd o.a. gebruikt als rijshout ter bescherming van waterkeringen. Deze wilgengrienden zijn ook nu nog in het landschap terug te vinden en het eraf komend hout wordt nog steeds gebruikt voor rijshout, maar kent inmiddels ook moderne toepassingen zoals bijvoorbeeld tuinschermen. Griendjes zijn onder andere van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor zoogdieren als de bunzing en vogels zoals gekraagde roodstaart en ransuil, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen in de buurt aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld ransuil.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van afzetten vindt plaats in de periode na 1 oktober en voor 15 maart [22];
- Snoeiafval mag in de beheereenheid op rillen worden gelegd [28];
- Overig snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid bestaat uit inheemse wilgensoorten en wordt periodiek afgezet in de periode na 1 oktober en voor 15 maart, overhangende takken kunnen gedurende het gehele jaar worden teruggesnoeid;
- Minimaal 80% van de oppervlakte van het griendje wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet in een cyclus van tenminste 5 jaar;
- Het griendje is minimaal 1 are en maximaal 1 hectare groot;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in de beheereenheid worden verwerkt voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Het griendje mag geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en Jacobskruiskruid (alleen in nieuwe elementen);
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

## **Beheerpakketten versie 2020.1**

---

### Pakketten

- a) Griendje

## 29 Bosje

### Beschrijving

Een bosje is een vlakvormige houtopstand dat vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar doorgeschoten is en niet meer als hakhout wordt beheerd. Dergelijke bosjes komen in veel gebieden in Nederland voor. Bosjes zijn - zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden - van belang voor de biodiversiteit als leefgebied voor vogels als geelgors (gebruikt de bomen als zangplek), grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil, zoogdieren en vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door bijvoorbeeld ransuil.

### Beheereisen

- Onderhoud aan de beheereenheid in de vorm van snoei en/of afzetten vindt plaats in de periode na 1 oktober en voor 15 maart [22];
- Snoeiafval mag in de beheereenheid op rillen worden gelegd [28];
- Overig snoei- en/of maaiafval is verwijderd [24];
- Uitsluitend gebruik van chemische onkruidbestrijding op maximaal 10% van de beheereenheid [7];
- De beheereenheid wordt niet beweid [11].

### Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereenheid wordt beheerd als bos met hoog opgaande bomen;
- Minimaal 20% van het bosje (de randen) wordt als hakhout beheerd met een cyclus van eens in de 6 tot 25 jaar, de rest van het bosje wordt eventueel gedund;
- Een bosje is minimaal 0,1 en maximaal 1,0 ha groot;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in de beheereenheid worden verwerkt voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Als snoeihout versnipperd wordt, dan mogen de snippers niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Het bosje mag geen schade ondervinden als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden en wordt indien nodig beschermd met een raster;
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en jacobskruiskruid;
- Ongewenste houtsoorten, zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden;
- Bemesting is niet toegestaan;
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid;
- Niet branden in, of in de directe omgeving van de beheereenheid;
- De deelnemer heeft een meldplicht dat het onderhoud ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Deze melding moet achteraf binnen 7 werkdagen bij het collectief worden gedaan.

### Pakketten

- a) Bosje